

BOMEN ONTMOETEN en BEGRIJPEN IN PRINS BERNHARDPLANTSOEN HENGELO

Publicatie in kader van Monumentendag 2023

Op zaterdag 9 september organiseren de **Stichting Erfgoed Hengelo** en de **Stichting Bernhards Ontmoeting** diverse activiteiten in het Prins Bernhardplantsoen.

Een van de activiteiten zijn twee boomwandelingen.

Voor de deelnemers is deze informatieve publicatie gemaakt waarin de namen van alle bomen staan. Bij een aantal bomen staat informatie, met foto's, over de betreffende boom.

Mogelijk wordt deze publicatie de basis van een uitgebreidere publicatie in het kader van de reeks **Bomen in Hengelo**. Klein Driene is gereed (juli 2023) en de Tuindorpvijver komt voorjaar 2024.

De bomen in het Prins Bernhardplantsoen

Recent (2022) heeft de gemeente Hengelo De Bijzondere Bomenlijst Hengelo gepubliceerd. De lijst met 514 bomen is te vinden op de website van de gemeente (www.hengelo.nl). Bomen op deze lijst genieten een speciale beschermingsstatus. In de bijzondere Bomenlijst wordt onderscheid gemaakt in:

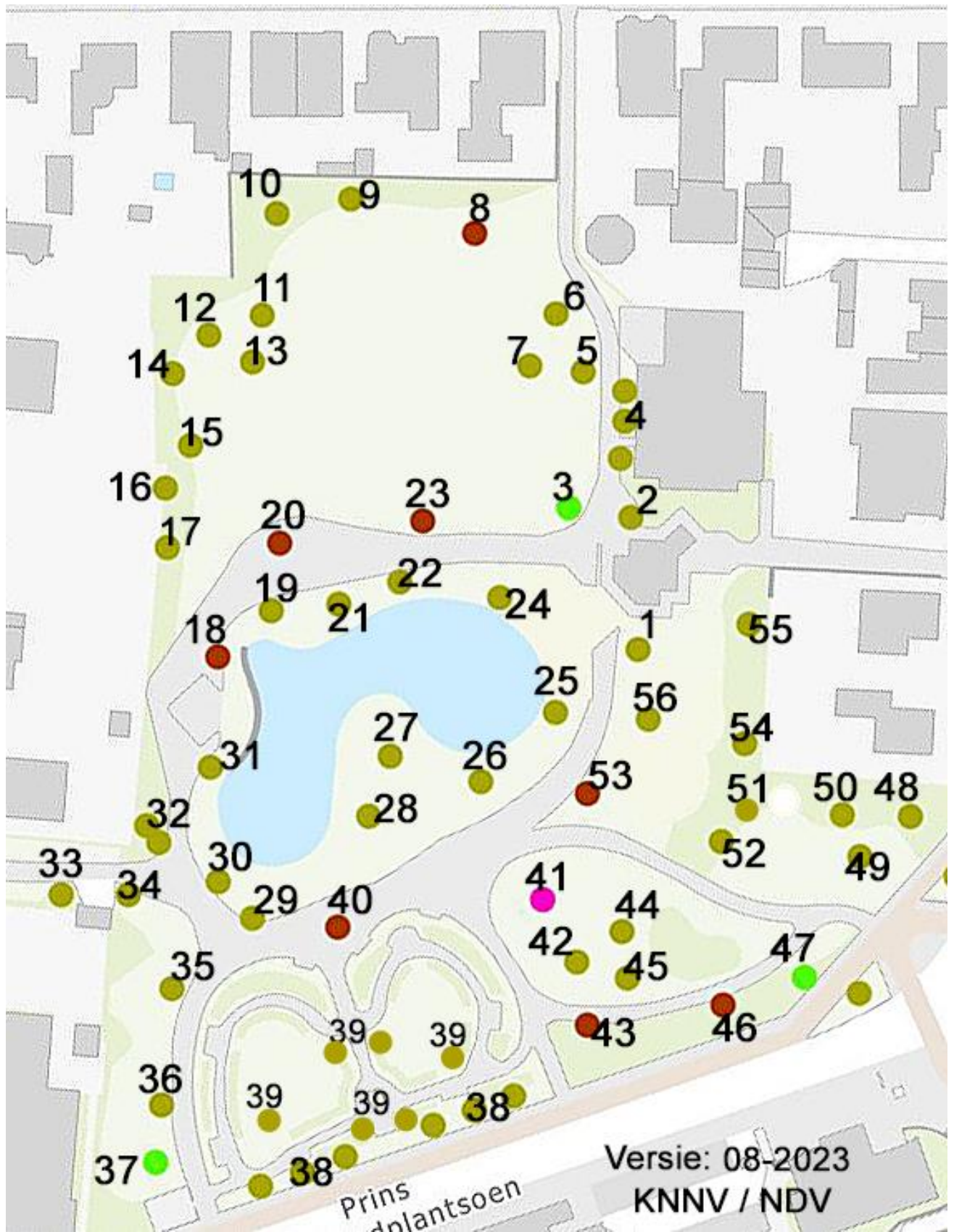
- Monumentale bomen (minimaal 80 jaar oud)
- Toekomstig Monumentale bomen
- Herdenkingsbomen
- Dendrologisch waardevolle bomen (vanwege soort en variëteit in combinatie met grootte, leeftijd en/of zeldzaamheid van grote waarde)
- Particulier Bijzondere Bomen
- Bijzondere groene gebieden (bijv. Prins Bernhardplantsoen)

Het Prins Bernhardplantsoen is een van de 7 Bijzondere Groene Gebieden waarin ook Monumentale Bomen (8), Toekomstig Monumentale Boom (1) en drie Herdenkingsbomen staan. Bij de boombeschrijvingen in deze publicatie wordt hier aandacht aan besteed.

Voor dit Bijzondere Groene Gebied wordt nog een boomvisie gemaakt.

In het plantsoen staan 40 verschillende soorten bomen, waaronder cultivars. In totaal staan er bijna 70 bomen. Er wordt ook vermeld welke soorten belangrijk zijn voor bijen, vlinders etc.

BOMEN PRINS BERNHARDPLANTSOEN

1. *Liriodendron tulipifera* – Amerikaanse tulpenboom

De boom heeft bladeren zonder bladtop. De bloemen hebben oranjetinten en worden goed bezocht door bijen. De tulpenboom heeft een fraaie gele herfstkleur.

2. *Liquidamber styraciflua* – Amerikaanse amberboom

De boom is vooral bekend vanwege de opvallende herfstkleur, die een combinatie is van geel, oranje en rood. Elke boom heeft als zaailing een eigen kleurencombinatie.

Het is een sterke straatboom, die veel wordt toegepast.

Deze boom heeft op de takken opvallende kurklijsten.

3. *Tilia x europaea* 'Pallida' – Koningslinde

Herdenkingsboom

Geplant ter gelegenheid van de beëdiging en inhuldiging van Koning Willen-Alexander op 30 april 2013.

Linde als herdenkingsboom

In Hengelo staan 7 officiële herdenkingsbomen, waarvan er 6 een linde zijn.

De linde als herdenkingsboom heeft in Europa een lange historie. De linde heeft als inheemse boom altijd een grote symbolische waarde gehad. Er werd recht onder gesproken maar ook feest onder gevierd. Van de loofhoutsoorten wordt de linde in ons deel van Europa het oudst. Dus graven, koningen en keizers kozen daarom bewust voor de linde.

4. *Liquidamber styraciflua* – Amerikaanse amberboom

Hier staan 3 bomen. (zie 2)

5. (en 6.) *Juglans regia* – Gewone walnoot

De noten worden ook verzameld door eekhoorns, die ze als wintervoorraad verstoppen. Het grootste deel vinden ze terug maar overal ontspruiten nu jong walnootbomen in Hengelo

7. *Castanea sativa* – Tamme kastanje

De laatste jaren hangt de boom in augustus/september vol met vruchten, die in stekelige bolsters zitten. De tamme kastanjes vinden hun weg naar verzamelaars onder mensen en dieren zoals gaaien.

De boom bloeit in juni-juli met een lange aarvormige bloeiwijze. De mannelijke bloemen staan bovenaan en de vrouwelijk onderaan bij de bladoksels. De mannelijke bloemen leveren veel stuifmeel en middenin ook nectar. Als er geen bestuivers zijn geweest, kan er ook windbestuiving plaatsvinden.

8. *Fagus sylvatica* 'Atropunicea' – Bruine beuk

Monumentale boom uit 1900.

Het komt niet zo vaak voor maar zo nu en dan worden er beuken gevonden met rode bladeren. Dit is een zeldzame afwijking waarbij anthocyanen in de buitenste laag van het blad blijven zitten.

Vanaf ongeveer 1700 kwam er steeds meer vraag naar deze bruine beuk voor parken etc.. Boomkwekers waren vooral geïnteresseerd in bomen die het hele jaar de rode kleur behouden. Ze namen hiervan scheuten die op de voet van een normale beuk geënt werden. Bij zaaien bleek maar 50% van de jonge bomen rood en dan ook nog niet altijd stabiel.

In het Prins Bernardplantsoen staan twee bruine beuken. In 1937 werd er ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernard een bruine beuk geplant. Deze is doodgegaan en werd in 1972 opnieuw geplant (nr. 47).

In 1900 werd deze bruine beuk geplant. De imposante boom is ongeveer 23 meter hoog, heeft een kroondiameter van 22 bij 17 m. De stamomvang is 3,45 m.

De boom moet hier ter plekke zelf zorgen voor voldoende voedsel om te blijven leven en groeien. Met behulp van de vele bladeren wordt door middel van fotosynthese suikers geproduceerd, die omgezet worden in allerlei bouwstoffen. Via de wortels en bevriende schimmels (mycorrhiza) wordt er water en daarin opgeloste voedingsstoffen uit de grond gehaald. De wortels groeien ver buiten de kroon.

Het transport van het water en de suikers gaat door de stam en takken. Deze solitaire beuk heeft een karakteristieke relatief korte stam in vergelijking met beuken in een beukenbos. Door deze groeiwijze krijgt de beuk het grootste oppervlak aan blad, dus productie van veel suikers. De eerste takken groeien horizontaal. Later gaan de takken schuin omhoog groeien.

De bladeren zijn zodanig langs de takken en twijgen geschikt dat ze allemaal van het zonlicht kunnen profiteren. De buitenste bladeren zijn rood terwijl bladeren binnen in de kroon meer groenig zijn en ook veel groter (schaduwbladeren).

In april komt het eerste nieuwe blad aan de onderste takken en gaat dan langzaam naar boven. Op de bodem onder de kroon is er uiteindelijk bijna geen zoninstraling meer.

Het kroonoppervlak van deze boom is ongeveer 270 m². Op basis op onderzoek kunnen we ervan uitgaan dat het totale bladoppervlak van deze boom 6 tot 8 maal groter is. Bij 7 maal is dit: 1890 m² (40 x 47 meter).

De boom begint na ongeveer 30 jaar te bloeien. De mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten aan het einde van de twijgen. Ze bloeien niet elk jaar. Vroeger was dat elke 5 -7 jaar. Nu, door de het vele stikstof en de opwarming, 3 – 5 jaar.

Een beuk behoort tot de groep bomen die middellang leven en kan 300 tot 400 jaar oud worden.

9. *Juglans regia* – Gewone walnoot

Zie 5

10. *Liriodendron tulipifera* – Amerikaanse tulpenboom

Zie 1.

11. *Tilia x flavescens* ‘Glenleven’ – Linde

In het verleden zijn hier lindebomen gekomen op verzoek van een imker die vlak bij dit plantsoen woonde. Het zijn goede drachtplanten voor (honing-)bijen, hommels en vlinders. Ze leveren zowel pollen als nectar.

Er staan hier 5 verschillende soorten lindebomen, die gelukkig niet allemaal tegelijk bloeien. De Hollandse linde bloeit als eerste gevolgd door de winterlinde, krimlinde en de linde die hier staat. De hangende zilverlinde bloeit hier als laatste. Voor een goede dracht is wat betreft nectar wel voldoende vocht nodig.

12. *Tilia x euchlora* – Krimlinde

Deze sterke linde komt van oorsprong uit Rusland. *Euchlora* betekent ‘helder groen naar de kleur van de eenjarige twijgen. De boom wordt vaak als solitaire parkboom aangeplant waarbij de doorhangende twijgen tot de grond mogen doorgroeien.

Opvallend is het blad dat aan de bovenzijde ganzend groen is en aan onderzijde licht met een opvallende nervatuur en bladrand.

Er is geen honing- en roetdauw.

13. *Tilia x flavescens* ‘Glenleven’ – Linde

De boom heeft een opvallende gele herfstkleur.

14. *Liquidamber styraciflua* – Amerikaanse amberboom

Zie 2.

15. *Aesculus hippocastanum* – Witte paardenkastanje

16. *Acer platanoides* ‘Faassen’s Black’ – Noorse esdoorn

De bladeren kleuren in het voorjaar van helder rood naar roodpuper in de zomer. De voorjaarsbloei is bijzonder.

17. *Betula pendula* – Ruwe berk

18. *Ulmus glabra* 'Exoniensis' – Pluim-iep
Monumentale boom uit 1900.

19. *Taxus baccata* – Taxus

20. *Fagus sylvatica* - Beuk
Monumentale boom uit 1900.

21. *Acer freemanii* 'Celzam' – Freemans esdoorn

22. *Quercus frainetto* – Hongaarse eik

De Hongaarse eik kan uitgroeien tot een heel grote boom. Een voorbeeld staat in Arboretum Poort Bulten en de oosterbegraafplaats in Enschede.

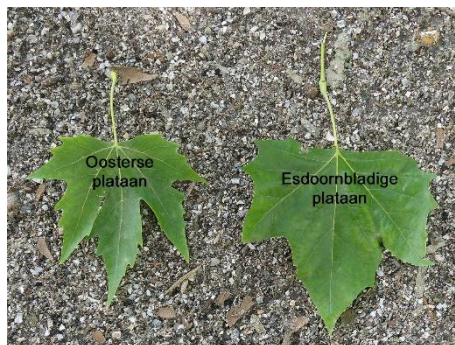
23. *Platanus orientalis* – Oosterse plataan
Monumentale boom uit 1900.
Zie 24.

24. *Platanus x hispanica* – Esdoornbladige plataan

De esdoornbladige plataan is een hybride tussen de oosterse en westerse plataan. Het was een toevalskruising uit Spanje en/of Engeland (± 1670).

Het is een sterke boom met 2 -3 vruchten.

De oosterse plataan heeft 3 – 6 vruchten. Ook de bladeren van beide soorten zijn verschillend.

25. *Platanus orientalis* 'Digitata' – Oosterse plataan

'Digitata' (= vingervormig) heeft extra diep ingesneden blad, dat aan de vingers van een hand doet denken. De kroon van deze boom blijft smaller.

26. *Acer platanoides* – Noorse esdoorn

27. (28+29) *Tilia x europaea* – Hollandse linde

30. *Salix x sepulclaris* 'Chrysocoma' – Gele treurwilg

31. *Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii' – Gewone esdoorn

32. *Taxus baccata* – Taxus
Hier staan 2 exemplaren.

33. *Acer cappadocicum* – Colchische esdoorn

34. *Quercus robur* – Zomereik

35. *Pyrus regelii* – Peer

Deze peer draagt kleine peren maar die zijn er niet elk jaar in grote aantallen. Als de peren lang blijven liggen komen hier dagvlinders op af.

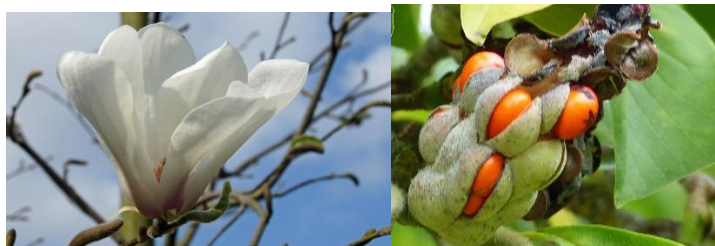
36. *Liquidamber styraciflua* – Amerikaanse amberboom
Zie 2.

37. *Tilia x europaea* 'Pallida' – Koningslinde
Herdenkingsboom

Geplant ter gelegenheid van de 50 jarige verjaardag van toenmalig Koningin Beatrix.

38. *Magnolia kobus* – Noordelijke Japanse magnolia

Voor de bladontwikkeling verschijnen de witte bloemen. Op jonge leeftijd bloeit deze magnolia niet rijk, maar na 16 jaar (2007) is er een rijke bloei. Na de bloei komen er donkerrode zaaddozen. Na rijping komt het rozerode zaad naar buiten.

39. *Taxus baccata* 'Standishii' – Ierse taxus

Een cultivar uit Engeland (1908) met goudgele bladeren.

40. *Aesculus hippocastanum* – Witte paardenkastanje

Monumentale boom uit 1900.

41. *Pterocarya fraxinifolia* – Kaukasische vleugelnoot

Toekomstig monumentale boom uit 1990.

Deze vleugelnoot heeft een laag vertakte stam met een heel brede kroon. Om die reden vind je de boom nooit in straten. In het najaar hangt de boom vol met de typerende vleugelnooten. De knoppen in de winterperiode hebben geen knopschubben. Het zijn zogenaamde naakte knoppen waar men de nieuwe blaadjes kan zien.

42. *Cornus mas* – gele kornoelje

43. *Fraxinus excelsior* – Es

Monumentale boom uit 1900.

44. *Ilex aquifolium* 'Pyramidalis' – Beshulst

Van deze beshulst worden de takken met bessen gesneden voor bloemstukken etc.

45. *Tilia tomentosa* 'Pendula' - Hangende zilverlinde

Deze soort is typisch voor oudere parken. De twijguiteinden, die naar beneden hangen geven de boom een sierlijk karakter. Bij de cultivar zijn de bladstelen veel langer dan bij de gewone zilverlinde.

46. *Pterocarya fraxinifolia* – Kaukasische vleugelnoot

Monumentale boom uit 1900. Zie 41.

47. *Fagus sylvatica* 'Atropunicea' – Bruine beuk

Herdenkingsboom.

In 1937 geplant ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard. In 1972 herplant.

48. *Magnolia grandiflora* – Zuidelijke magnolia

Een groen blijvende magnolia die vroeger alleen groeide in landen zonder nachtvorst. Er zijn nu cultivars die ook bij een bescheiden nachtvorst geen schade oplevert.

49. *Tilia cordata* 'Böhlje' – Winterlinde

Een veel gebruikte kloon van de winterlinde met een kegelvormige kroon.

Deze boom heeft een rijke bloei.

50. *Sorbus aria* – Meelbes

51. *Cornus sanguinea* – Rode kornoelje

Omdat de twijgen aan de lichtzijde in de winter een rode kleur krijgen, heeft deze kleine boom de naam rode gekregen.

De vruchten worden door vogels en eekhoorns gegeten.

52. *Taxus baccata* – Taxus

53. *Liquidamber styraciflua* – Amerikaanse amberboom

Monumentale boom uit 1940. Zie onder 2.

54. *Prunus* – Prunus

55. *Alnus glutinosa* – Els

56. *Juglans nigra* – Zwarte walnoot

De zwarte walnoot groeit uit tot een hoge boom met een rechte stam, die breder kan uitgroeien.

De noten zijn goed eetbaar, maar de schil is moeilijk te kraken.

Het hout is duur en wordt als fineer gebruikt.

Colofon

Deze publicatie is gemaakt door Gerrit Haverkamp en Jan Zwienenberg van KNNV Hengelo-Oldenzaal (©) en Nederlandse Dendrologische Vereniging.

Informatie: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl

Deze uitgave kwam tot stand door de medewerking van de gemeente Hengelo.